

**KONFERENZA DWAR L-ADEŻJONI
MAL-UNJONI EWROPEA
– MONTENEGRO –**

**Brussell, 9 ta' Ottubru 2026
(OR. en)**

AD 85/26

LIMITE

CONF-ME 36

DOKUMENT TA' ADEŻJONI

Suġġett: POŻIZZJONI KOMUNI TAL-UNJONI EWROPEA
- Kapitolu 19: Politika soċjali u impjegi

POŻIZZJONI KOMUNI TAL-UNJONI EWROPEA

Kapitolu ta' negozjar 19: Politika soċjali u impjegi

Din il-pożizzjoni tal-Unjoni Ewropea hija bbażata fuq il-pożizzjoni ġenerali tagħha għall-Konferenza mal-Montenegro dwar l-Adeżjoni (AD 23/12 CONF-ME 2), u hija soġġetta għall-prinċipji ta' negozjar approvati fiha, b'mod partikolari:

- kwalunkwe fehma espressa minn parti jew oħra dwar kapitolu tan-negozjati m'għandha bl-ebda mod tippregudika l-pożizzjoni li tista' tittiehed dwar kapitoli oħra;
- ftehim - anke ftehim parzjali - milhuq matul in-negozjati dwar kapitoli li għandhom jiġu eżaminati suċċessivament ma jistax jitqies bħala ftehim finali qabel ma jiġi stabbilit ftehim ġenerali;
- kif ukoll għar-rekwiżiti li jinsabu fil-punti 24, 28, 41 u 44 tal-Qafas ta' Negozjar.

L-UE tteġġeg lill-Montenegro jkompli bil-proċess ta' allinjament mal-acquis u l-implimentazzjoni u l-infurzar effettivi tiegħu, u b'mod ġenerali jiżviluppa, anke qabel l-adeżjoni, linji politiċi u strumenti kemm jista' jkun qrib dawk tal-UE.

L-UE tinnota li l-Montenegro, fil-pożizzjoni tiegħu ta' negozjar AD 7/16 CONF-ME 4 u l-addendum AD 60/26 CONF-ME 24 tagħha, jaċċetta l-acquis taht il-kapitolu 19 kif fis-sehħ tad-29 ta' Lulju 2026 u li l-Montenegro jiddikjara li ser ikun lest jimplimentah sad-data tal-adeżjoni tiegħu mal-Unjoni Ewropea.

Ligi tax-xogħol

L-UE tiehu nota tal-emendi għal-Ligi tax-Xogħol tal-Montenegro fl-2019 u l-2026, li jirriflettu livell għoli ta' allinjament mal-acquis tal-UE.

Il-Montenegro allinja l-leġiżlazzjoni tiegħu mal-acquis tal-UE, b'mod partikolari fir-rigward tal-protezzjoni taż-żgħażaġh fuq il-post tax-xogħol, ix-xogħol għal żmien fiss, ix-xogħol part-time, is-sensji kollettivi, il-protezzjoni tal-impjegati f'każ ta' insolvenza tal-impjegatur, ix-xogħol temporanju permezz ta' aġenzija, it-trasferimenti ta' impriži, l-informazzjoni u l-konsultazzjoni tal-impjegati, il-ħin tax-xogħol u l-kundizzjonijiet tax-xogħol trasparenti u prevedibbli. Barra minn hekk, il-Montenegro rratifika l-Konvenzjonijiet Fundamentali tal-Organizzazzjoni Internazzjonali tax-Xogħol dwar l-istandards ewlenin tax-xogħol.

L-UE tappella lill-Montenegro biex, sad-data tal-adeżjoni, jiżgura l-adozzjoni ta' aktar atti leġiżlattivi sabiex jallinja ruħu mal-acquis tal-ligi tax-xogħol li fadal fl-oqsma tal-kundizzjonijiet tax-xogħol fix-xogħol fuq il-pjattaformi, il-Kunsilli Ewropej tax-Xogħol, l-involviment tal-impjegati fil-kumpaniji Ewropej u s-Socjetajiet Kooperattivi Ewropej, u l-ħin tax-xogħol fit-trasport bil-passaġġi fuq l-ilma interni. Minbarra dan, l-UE tappella lill-Montenegro biex jallinja ruħu mad-Direttiva 96/71/KE kif emendata bid-Direttiva (UE) 2018/957 u mad-Direttiva 2014/67/UE dwar l-istazzjonament ta' haddiema fil-qafas tal-prestazzjoni ta' servizzi fir-raba' trimestru tal-2026 kif ippjanat. L-UE tissottolinja l-importanza li jkun żgurat li l-applikazzjoni tal-ligi tax-xogħol tkun akkumpanjata minn kontroll effettiv, sensibilizzazzjoni kif ukoll rimedji effettivi u aċċessibbli għall-haddiema.

L-UE tiehu nota tal-isforzi tal-Montenegro biex isaħħaħ il-kapaċitajiet istituzzjonali, umani u tekniċi tal-Ispezzjoni tax-Xogħol tiegħu, inkluż l-adozzjoni tal-Pjan ta' Azzjoni għat-Tisħiħ tal-Kapaċitajiet tal-Ispezzjoni tax-Xogħol (2025-2027). L-UE tappella għal aktar tisħiħ tal-kapaċità tal-infurzar u tistenna li l-Montenegro timpjega spetturi tax-xogħol addizzjonali f'konformità mal-Pjan ta' Azzjoni. L-UE tiehu nota wkoll tal-impenn tal-Montenegro li jkompli jżid il-kapaċità amministrattiva fil-Ministeru għax-Xogħol, l-Impjiegi u d-Djalogu Soċjali biex jimplimenta u jinforza l-acquis fil-qasam tal-leġiżlazzjoni dwar ix-xogħol, inkluż permezz ta' taħriġ dwar ir-relazzjonijiet industrijali, il-mobbiltà tal-forza tax-xogħol u l-qafas operazzjonali tal-Awtorità Ewropea tax-Xogħol (ELA) f'konformità mal-Pjan ta' Azzjoni dwar it-Tisħiħ tal-kapaċitajiet amministrattivi, tal-infurzar effettiv tal-leġiżlazzjoni, tad-djalogu soċjali u tal-ġestjoni futura ta' miżuri simili għall-Fond Soċjali Ewropew 2026-2028.

Saħħa u sigurtà fuq il-post tax-xogħol

L-UE tinnota li l-Montenegro laħaq livell għoli ta' allinjament tal-leġiżlazzjoni rilevanti mal-acquis fil-qasam tas-saħħa u s-sigurtà fuq il-post tax-xogħol. L-UE tinnota li l-Liġi dwar is-Sigurtà u s-Saħħa fuq il-Post tax-Xogħol hija allinjata mal-acquis tal-UE. L-UE tinnota li ġew adottati diversi għabriet ta' regoli dwar is-saħħa u s-sigurtà fuq il-post tax-xogħol.

Il-Montenegro allinja ruħu mad-Direttiva tal-Kunsill 89/391/KEE dwar l-introduzzjoni ta' miżuri sabiex jinkoraġġixxu titjib fis-sigurtà u s-saħħa tal-ħaddiema. Ser jiżgura l-infurzar tagħha sad-data tal-adeżjoni, u b'hekk jimplimenta l-prinċipji ġenerali rigward il-prevenzjoni, ir-responsabbiltà tal-impjegaturi, il-valutazzjoni tar-riskju, it-taħriġ, il-konsultazzjoni u l-parteciġazzjoni tal-ħaddiema kif ukoll l-obbligu li jinhatru ħaddiema għal attivitajiet relatati mal-protezzjoni u l-prevenzjoni tar-riskji fuq il-post tax-xogħol.

L-UE tfakkar li iżjed tishih tal-kapaċità ta' infurzar huwa ta' sinifikat partikolari fil-qasam tas-saħħa u s-sigurtà fuq il-post tax-xogħol. F'dan ir-rigward, l-UE tiehu nota tal-isforzi li saru mill-Montenegro biex sad-data tal-adeżjoni jsaħħaħ il-kapaċitajiet amministrattivi, speċjalment fir-rigward taż-żieda prevista fl-ghadd ta' spetturi tas-saħħa u s-sigurtà fuq il-post tax-xogħol u l-iżgurar tal-mobbiltà tagħhom kif deskritt fil-Pjan ta' Azzjoni adottat għat-Tishih tal-Kapaċitajiet tal-Ispezzjoni tas-Saħħa u s-Sigurtà fuq il-Post tax-Xogħol (2026-2028). L-UE tappella biex sad-data tal-adeżjoni jsiru aktar sforzi fit-taħriġ tal-ispetturi tas-sigurtà u s-saħħa fuq il-post tax-xogħol. L-UE tinnota li l-Montenegro adotta l-Pjan ta' Azzjoni għat-Titjib tas-Sistema tas-Sigurtà u s-Saħħa fuq il-Post tax-Xogħol (2025-2028) biex itejjeb il-koordinazzjoni bejn il-korpi u d-dipartimenti responsabbli u biex jiżgura l-kontroll u l-infurzar effettiv tal-leġiżlazzjoni sad-data tal-adeżjoni. L-UE tinnota li l-Montenegro ser jimplimenta sistema ta' software ddedikata għar-rappurtar tal-korrimenti fuq il-post tax-xogħol, li ser ittejjeb il-kwalità tad-data, u tippermetti komparabbiltà diretta ma' indikaturi bbażati fuq 100 000 impjegat.

Djalogu soċjali

L-UE tirrikonoxxi li l-Montenegro stabbilixxa qafas legali u istituzzjonali għad-djalogu soċjali. Id-djalogu soċjali bejn il-gvern u s-sħab soċjali permezz tal-Kunsill Soċjali huwa żviluppat sew. Filwaqt li tissottolinja l-importanza ta' djalogu soċjali inklużiv, l-UE tfakkar fil-htieġa li l-Montenegro jkompli jtejjeb kemm id-djalogu soċjali tripartitiku kif ukoll dak bipartitiku (negożjar kollettiv) u li jagħti l-attenzjoni dovuta lin-negożjar kollettiv fil-livell settorjali u dak lokali. L-UE tiehu nota li l-Montenegro qed jippjana li sat-tieni trimestru tal-2027 jadotta l-Liġi dwar ir-Rappreżentattività, li tiddefinixxi mill-ġdid il-kriterji rappreżentattivi. L-UE ser tkompli timmonitorja l-progress fir-rigward tal-kriterji ta' rappreżentattività għas-sħab soċjali u żvilupp ibbilanċjat tad-djalogu soċjali bipartitiku u tripartitiku sad-data tal-adeżjoni.

L-UE tfakkar fl-importanza ta' djalogu soċjali effettiv bejn l-industriji u s-setturi differenti, li mal-adeżjoni, ser jippermetti parteċipazzjoni sħiħa fid-djalogu soċjali fil-livell tal-UE. L-UE tistenna li l-Montenegro jżid l-isforzi tiegħu biex jiżgura ambjent favorevoli għad-djalogu soċjali, f'konformità mar-Rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar id-Djalogu Soċjali inkluż billi jsaħħaħ il-kapaċitajiet tas-sħab soċjali. Barra minn hekk, l-UE titlob lill-Montenegro jippreżenta lista ta' miżuri li jinfurmawha dwar l-implimentazzjoni tagħha, fi żmien debitu qabel l-adeżjoni.

L-UE tiehu nota tal-isforzi li saru mill-Montenegro biex isaħħaħ il-kapaċità amministrattiva f'dan il-qasam u tilqa' l-istabbiliment ta' direttorat fil-Ministeru għax-Xogħol, l-Impjiegi u d-Djalogu Soċjali ddedikat għad-djalogu soċjali u n-negozjar kollettiv. L-UE tfakkar lill-Montenegro li jeħtieġ li tingħata attenzjoni partikolari lill-bini tal-kapaċitajiet tal-organizzazzjonijiet tas-sħab soċjali, fil-livelli kollha, sabiex l-intrapriżi mikro u żgħar ikunu koperti fil-proċessi tad-djalogu soċjali u n-negozjar kollettiv, kif ukoll jissahħu l-kapaċitajiet biex jitwettqu n-negozjati u jithejjew l-analizzijiet meħtieġa għat-teħid ta' deċiżjonijiet ta' kwalità fl-oqsma ta' politika rilevanti kif previst fil-Pjan ta' Azzjoni dwar it-Tisħiħ tal-Kapaċitajiet Amministrattivi, tal-Infurzar Effettiv tal-Legizlazzjoni, tad-Djalogu Soċjali u tal-Ġestjoni Futura ta' miżuri simili għall-Fond Soċjali Ewropew (2026 – 2028).

Politika tal-impjiegi

L-UE tiehu nota tat-tnaqqis kostanti fir-rata tal-qgħad u tistieden lill-Montenegro jżid l-isforzi tiegħu biex jindirizza d-dgħufijiet strutturali tas-suq tax-xogħol bħad-disparitajiet reġjonali, il-qgħad fit-tul u l-parteeipazzjoni baxxa taż-żgħażaġħ u n-nisa fis-suq tax-xogħol.

L-UE tinnota li l-Istrateġija Nazzjonali dwar l-Impjiegi 2021–2025 tkopri miżuri biex jiġu żviluppati politiki attivi tas-suq tax-xogħol, tittejjeb is-sistema tal-edukazzjoni u t-taħriġ, u tiżdied l-impjegabbiltà ta' gruppi vulnerabbli. L-UE tappella lill-Montenegro biex jadotta l-Istrateġija l-ġdida dwar l-Impjiegi 2026-2030, sabiex ikun allinjat mal-politiki Ewropej dwar l-impjiegi u l-loġika ta' intervent tal-Fond Soċjali Ewropew.

L-UE tinnota li l-Montenegro kiseb zieda sinifikanti fil-politiki attivi tas-suq tax-xogħol (ALMP) u adotta l-ewwel Katalogu ta' miżuri tal-ALMP, li jistabbilixxi qafas unifikat, trasparenti u standardizzat għall-ippjanar strateġiku, l-implimentazzjoni u l-monitoraġġ, li jindirizza l-persuni qiegħda fit-tul u gruppi vulnerabbli oħra. L-UE tinnota ż-zieda reċenti fl-infiq fuq l-ALMPs u tissottolinja l-htieġa li jiġu pprovduti fondi baġitarji suffiċjenti għall-implimentazzjoni tal-katalogu l-ġdid ta' miżuri.

L-UE tinnota wkoll il-modernizzazzjoni operazzjonali tal-Aġenzija tal-Impjiegi, id-digitalizzazzjoni tas-servizzi u t-thejjijiet għall-inklużjoni tagħha fin-networks u l-istrumenti Ewropej, bħan-Network tas-Servizzi Ewropej tax-Xogħol (EURES). L-UE tinnota li l-Montenegro qed jippjana li fl-2027 jirrekluta 13-il membru tal-persunal addizzjonali biex jiżgura li n-network ta' uffiċċji lokali tal-impjiegi jkollu kapaċitajiet amministrattivi suffiċjenti. L-UE tinnota li l-Montenegro qed jippjana l-akkwist ta' tagħmir funzjonali u r-rinnovazzjoni tal-bini ta' xi uffiċċji lokali tal-impjiegi f'konformità mal-Pjan ta' Azzjoni dwar it-Tisħiħ tal-Kapaċitajiet Amministrattivi, tal-Infurzar Effettiv tal-Legizlazzjoni, tad-Djalogu Soċjali u tal-Ġestjoni Futura ta' miżuri simili għall-Fond Soċjali Ewropew (2026 – 2028) biex ikun imħejji tajjeb għall-implimentazzjoni tal-qafas tal-politika Ewropea dwar l-impjiegi. L-UE tappella lill-Montenegro biex jimplimenta bis-sħiħ dawn il-miżuri, b'mod partikolari dawk relatati mal-modernizzazzjoni tal-Aġenzija tal-Impjiegi.

L-UE tiehu nota tal-adozzjoni tal-Istrateġija għall-Iżvilupp tal-Ekonomija Soċjali u ta' Solidarjetà 2025–2029, li tikkontribwixxi għall-kisba ta' diversi objettivi tal-Programm ta' Riforma Ekonomika.

L-UE tinnota li l-indirizzar tal-allinjament hażin bejn l-edukazzjoni u l-ħtiġijiet tas-suq tax-xogħol huwa identifikat bħala prijorità fl-Istrateġija l-għdida dwar l-Impjiegi u li ttieħdu miżuri legiżlattivi u amministrattivi biex jittejjeb il-livell ta' kwalifiki tal-gruppi tal-etajiet kollha. Meta jittqies il-livell ġeneralment baxx ta' taġħlim għall-adulti, l-UE tappella lill-Montenegro jintensifika l-isforzi tiegħu fir-rigward tal-kwalifiki tal-forza tax-xogħol.

L-UE tinnota li l-partecipazzjoni tan-nisa fis-suq tax-xogħol għet indirizzata permezz tal-forniment ta' faċilitajiet godda tal-edukazzjoni preprimarja u l-introduzzjoni ta' ALMPs immirati speċifikament lejn in-nisa, kif ukoll billi tneħħew l-ostakli għall-attivazzjoni soċjali permezz ta' emendi għal-Liġi dwar il-Protezzjoni Soċjali u tat-Tfal. L-UE tissottolinja li huma meħtieġa aktar sforzi biex jitnaqqsu d-differenzi bejn il-ġeneri fl-impjiegi, l-aċċess għas-servizzi tal-kura u l-progressjoni tal-karriera, u biex jiġu indirizzati l-ħruġ bikri mis-suq tax-xogħol u l-eżistenza ta' diżinċentivi għax-xogħol.

L-UE tilqa' l-investimenti fil-faċilitajiet għall-indukrar tat-tfal biex in-nisa jkunu jistgħu jipparteċipaw fis-suq tax-xogħol u jsibu bilanċ bejn ix-xogħol u l-obbligi tal-kura tal-familja u thegġeġ lill-Montenegro jintensifika dawn l-isforzi. L-UE thegġeġ lill-Montenegro biex jiżgura kopertura territorjali ekwa u l-affordabbiltà tas-servizzi għall-indukrar tat-tfal, bħala prerekwiżit għall-partecipazzjoni sostnuta tan-nisa fis-suq tax-xogħol.

Fir-rigward tax-xogħol mhux iddikjarat, l-UE tiehu nota tal-miżuri differenti meħuda f'dan il-qasam, bħal pjanijiet ta' azzjoni annwali, inkluż miżuri ta' superviżjoni u spezzjoni kontinwi u intensifikati matul l-istaġun turistiku u l-vaganzi. L-UE thegġeġ lill-Montenegro jkompli l-azzjonijiet kontra x-xogħol mhux iddikjarat permezz ta' approċċ komprensiv li jkun fih miżuri ta' deterrent u ta' prevenzjoni. Kif imsemmi hawn fuq, huwa partikolarment importanti li jiġi żgurat li jkun hemm għadd suffiċjenti ta' spetturi tax-xogħol imħarrġa kif xieraq biex ix-xogħol mhux iddikjarat jiġi indirizzat b'mod effettiv.

L-UE tistenna li l-Montenegro jkompli bl-isforzi fil-ġlieda kontra x-xogħol mhux iddikjarat, b'mod partikolari fir-rigward tal-effettività tal-ispezzjonijiet tax-xogħol, ir-rizultati tal-formalizzazzjoni tar-relazzjonijiet tax-xogħol, u l-protezzjoni tal-ħaddiema barranin u staġjonali, f'konformità mal-programm il-ġdid biex tiġi indirizzata l-ekonomija informali għall-perjodu 2027–2029 u l-indikaturi tal-eżitu tiegħu. L-UE tteġġeg lill-Montenegro jikkoopera mal-Pjattaforma Ewropea li Tindirizza x-Xogħol Mhux Iddikjarat, ġestita mill-Awtorità Ewropea tax-Xogħol.

L-UE tiehu nota tal-isforzi tal-Montenegro biex isahħaħ il-kapaċità tiegħu li jimplimenta miżuri attivi tas-suq tax-xogħol. L-UE tappella lill-Montenegro biex ikompli jsahħaħ il-kooperazzjoni bejn l-uffiċċji lokali tal-impjiegi u l-istituzzjonijiet tat-taħriġ. L-UE tissottolinja l-importanza li tiżdied il-kopertura tal-politiki attivi tas-suq tax-xogħol u li dawn jilhqqu aktar nies permezz tal-Garanzija għaž-Żgħažagħ, f'konformità mal-qafas tal-Garanzija għaž-Żgħažagħ tal-UE. L-UE tappella lill-Montenegro jintensifika l-isforzi fl-integrazzjoni u l-partecipazzjoni fis-suq tax-xogħol, b'mod partikolari għall-gruppi vulnerabbli fis-suq tax-xogħol u għall-gruppi inqas vantaġġati sabiex jinkisbu aktar integrazzjoni u partecipazzjoni fis-suq tax-xogħol kif deskritt fil-Pjan ta' Azzjoni dwar it-tisħiħ tal-kapaċitajiet amministrattivi, tal-infurzar effettiv tal-leġiżlazzjoni, tad-djalogu soċjali u tal-ġestjoni futura ta' miżuri simili għall-Fond Soċjali Ewropew (2026-2028).

Miżuri bħal dawk tal-Fond Soċjali Ewropew (FSE)¹

L-UE tishaq fuq l-importanza li l-Montenegro jkun lest għall-implimentazzjoni u l-ġestjoni tal-politika ta' koeżjoni tal-UE, b'mod partikolari għal miżuri bħal dawk tal-Fond Soċjali Ewropew, sad-data tal-adeżjoni.

¹ Għandu jiġi nnutat li l-istrutturi amministrattivi meħtieġa għall-FSE mhumiex min-natura tagħhom kwistjoni taħt il-Kapitolu 19 "Politika soċjali u impjiegi". Din il-kapaċità ser tiġi vvalutata fuq il-merti tagħha stess skont il-punti ta' riferiment speċifiċi taħt il-Kapitolu 22 "Politika reġjonali u koordinazzjoni tal-istrumenti strutturali".

L-UE tissottolinja li l-miżuri tat-tip ESF għandhom ikunu orjentati biex jappoġġaw l-aċċess inkluziv għal impjegi ta' kwalità, ħiliet u tagħlim tul il-ħajja, filwaqt li jippromwovu l-inkluzjoni soċjali, opportunitajiet indaqs u aċċess għal servizzi essenzjali ta' kwalità. L-UE tieħu nota tal-istruttura operattiva li giet stabbilita għall-implimentazzjoni tal-Programm Operazzjonali Pluriennali għall-Impjegi u l-Politika Soċjali 2024-2027. L-UE tieħu nota wkoll tad-deċiżjoni tal-gvern ta' Frar 2026 dwar l-istrutturi għall-ġestjoni tal-fondi ta' koeżjoni. Din id-deċiżjoni tinkariga l-Ministeru għax-Xogħol, l-Impjegi u d-Djalogu Soċjali bl-attivitajiet preparatorji kollha relatati mal-funzjonijiet tal-awtorità ta' ġestjoni bil-ħsieb tal-Fond Ewropew għal koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali kif ukoll għall-agrikoltura u l-qasam rurali, għas-sajd u l-affarijiet marittimi, għall-prosperità u għas-sigurtà propost mill-Kummissjoni Ewropea, li jinkludi l-Fond Soċjali Ewropew. L-UE tappella lill-Montenegro jiddefinixxi aktar l-istruttura organizzazzjonali tal-awtorità ta' ġestjoni u biex jintensifika l-bini tal-kapaċitajiet għall-implimentazzjoni tal-fondi ta' koeżjoni futuri.

L-UE tfakkar lill-Montenegro wkoll li minbarra t-tishih tal-kapaċità amministrattiva, jeħtieġ li tingħata attenzjoni xierqa lit-taħriġ adegwat f'dan il-qasam biex jiġu żgurati kapaċitajiet suffiċjenti għall-ġestjoni ta' fondi ta' koeżjoni futuri f'konformità mal-Pjan ta' Azzjoni dwar it-Tishih tal-Kapaċitajiet Amministrattivi, tal-Infurzar Effettiv tal-Legizlazzjoni, tad-Djalogu Soċjali u tal-Ġestjoni Futura ta' miżuri simili għall-Fond Soċjali Ewropew (2026-2028).

L-UE tfakkar lill-Montenegro li, bil-ħsieb tal-implimentazzjoni tal-prinċipju tas-sħubija, l-involvement tas-sħab soċjali u l-awtoritajiet lokali u t-tishih tal-kapaċitajiet tagħhom huma element kruċjali fl-implimentazzjoni tal-fondi ta' koeżjoni futuri.

Inkluzjoni soċjali

L-UE tinnota li bl-emendi għal-Liġi dwar il-Protezzjoni Soċjali u tat-Tfal tkomplet it-tranżizzjoni progressiva minn sistema ta' protezzjoni soċjali ċċentrata fuq il-benefiċċji għal waħda ċċentrata fuq is-servizzi u bbażata fuq id-drittijiet.

L-UE tirrikonoxxi li l-emendi għal-liġi msemmija hawn fuq ineħħu d-dizincitivi għar-riċevituri ta' benefiċċji materjali biex jidhlu fis-suq tax-xogħol. Flimkien mal-miżuri ta' attivazzjoni soċjali implimentati mill-uffiċċji lokali tal-impjiegi u ċ-ċentri għall-ħidma soċjali, dawn l-emendi jipprovdu appoġġ għall-introjt filwaqt li jinkoraġġixxu l-partecipazzjoni fis-suq tax-xogħol. L-UE tilqa' l-introduzzjoni ta' servizzi soċjali godda bbażati fil-komunità u ta' approċċ integrat għall-ghoti ta' servizzi u tappella lill-Montenegro biex jiżgura li dan l-approċċ jiġi applikat sad-data tal-adeżjoni u li baġit nazzjonali sostenibbli jkun garantit għal dan l-għan. L-UE thegġeg ukoll lill-Montenegro biex jiżgura li tali servizzi jkunu aċċessibbli għat-tfal, anzjani u persuni b'diżabbiltà, inkluż f'żoni rurali u remoti.

L-UE tilqa' l-miżuri biex tissaħħaħ is-sistema ta' foster care u l-istabbiliment ta' istituzzjoni għall-protezzjoni tat-tfal, l-adulti u anzjani mill-vjolenza sesswali. L-UE thegġeg lill-Montenegro biex jiżgura li l-istituzzjoni taħdem b'mod sensittiv għat-tfal, iċċentrat fuq il-vittima, adatt għad-diżabbiltà u għall-età, f'konformità ma' standards internazzjonali.

L-UE tiehu nota tal-implimentazzjoni b'suċċess tal-istrategiji passati għall-inklużjoni soċjali tar-Rom u l-Eġizzjani fil-Montenegro u tilqa' l-adozzjoni tal-Istrategija għat-Titjib tal-Kwalità tal-Ħajja tar-Rom u l-Eġizzjani fil-Montenegro 2026-2030. L-UE tinnota b'sodisfazzjon it-tnedija tal-Pjattaforma Nazzjonali għall-Impjiegi tar-Rom u l-Eġizzjani biex jissaħħaħ l-aċċess inklużiv għas-suq tax-xogħol.

L-UE tiehu nota tal-adozzjoni tal-Liġi dwar il-Valutazzjoni Uniformi tad-Diżabbiltà li tistabbilixxi sistema ta' valutazzjoni tad-diżabbiltà unika, standardizzata u bbażata fuq id-drittijiet. L-UE tilqa' dan il-pass importanti lejn l-iżgurar ta' aċċess ugwali għad-drittijiet, il-benefiċċji u s-servizzi għall-persuni b'diżabbiltà. L-UE tinnota wkoll l-istabbiliment tal-Istitut għall-Valutazzjoni Uniformi tad-Diżabbiltà u l-Istrategija ta' Deistituzzjonalizzazzjoni 2025–2028, li tistabbilixxi objettivi kwantifikati għall-prevenzjoni tal-istituzzjonalizzazzjoni, it-tranżizzjoni tal-benefiċjarji għal kura bbażata fil-komunità u t-trasformazzjoni tas-servizzi pprovduti mill-fornituri tas-servizzi. L-UE thegġeg lill-Montenegro jiżgura implimentazzjoni effettiva ta' dawn ir-riformi, inkluż billi jkun hemm biżżejjed servizzi bbażati fil-komunità u appoġġ individwalizzat.

L-UE tilqa' l-fatt li l-Montenegro saħħaħ il-kapaċitajiet amministrattivi tiegħu fil-Ministeru għall-Assistenza Soċjali, il-Kura tal-Familja u d-Demografija, l-Istitut għall-Protezzjoni Soċjali u tat-Tfal, l-Istitut għall-Valutazzjoni Uniformi tad-Diżabbiltà u ċ-ċentri għall-ħidma soċjali. L-UE tfakkar li sad-data tal-adeżjoni għandu jkun hemm fis-seħħ kapaċitajiet amministrattivi suffiċjenti għall-implimentazzjoni tal-politiki soċjali, f'konformità mal-Pjan ta' Azzjoni dwar it-tisħiħ tal-kapaċitajiet amministrattivi, tal-infurzar effettiv tal-leġiżlazzjoni, tad-djalogu soċjali u tal-ġestjoni futura ta' miżuri simili għall-Fond Soċjali Ewropew (2026-2028).

Protezzjoni soċjali

L-UE tiehu nota tal-emendi għal-Liġi dwar l-Assigurazzjoni tal-Pensjoni u d-Diżabbiltà (f'Ottubru 2025), bit-tentattiv li tissaħħaħ is-sostenibbiltà tas-sistema tal-pensjonijiet, biex l-età statutorja tal-irtirar tkun indaqs għan-nisa u l-irġiel u jiġu introdotti inċentivi biex tittawwal il-ħajja tax-xogħol. L-UE tiehu nota tal-adozzjoni tal-Liġi dwar il-Fondi tal-Pensjoni Volontarja u tappella lill-Montenegro jikkunsidra għażliet addizzjonali għall-finanzjament ta' skemi tal-pensjonijiet sabiex jiżgura l-adegwatezza u s-sostenibbiltà tal-pensjonijiet, u jnaqqas u jevita l-faqar fix-xjuħija, bil-ħsieb tal-iżviluppi demografiċi u popolazzjoni li qed tixjieħ. L-UE tkegġeġ ukoll lill-Montenegro jiżviluppa servizzi ta' kura fit-tul adatti (kura fid-dar, kura bbażata fil-komunità u kura residenzjali), li tippermetti lill-anzjani jgħixu b'dinjità, filwaqt li ttejjeb l-awtonomija personali tagħhom u tiffaċilita l-għajxien indipendenti.

Nondiskriminazzjoni fl-impjegi u l-politika soċjali

L-UE tinnota li bil-qafas leġislattiv generali dwar in-nondiskriminazzjoni, il-Montenegro lahaq livell għoli ta' allinjament mal-acquis tal-UE. Il-Montenegro adotta l-Liġi dwar il-Protezzjoni tal-Ugwaljanza u l-Projbizzjoni tad-Diskriminazzjoni li, wara emendi sussegwenti f'Lulju 2026, irnexxielha tistabbilixxi qafas kontra d-diskriminazzjoni allinjat mal-acquis tal-UE. Fl-istess ħin, il-Montenegro rriforma l-Liġi tax-Xogħol kif meħtieġ biex jitlesta l-allinjament. L-UE tinnota wkoll li l-Montenegro allinja l-leġislazzjoni nazzjonali mal-acquis tal-UE fir-rigward tas-sanzjonijiet għall-atti ta' diskriminazzjoni. L-UE tistenna li l-Montenegro jipprovdi aktar evidenza ta' applikazzjoni konsistenti ta' sanzjonijiet dissważivi, proporzjonati u effettivi għall-atti ta' diskriminazzjoni. Barra minn hekk, l-UE tistenna li l-Montenegro jaġixxi biex jimplimenta b'mod effettiv il-leġislazzjoni f'dan il-qasam, filwaqt li jgħarraf lill-pubbliku dwarha bil-mezzi xierqa kollha, inkluż fuq il-post tax-xogħol, fit-territorju kollu tiegħu. L-UE tinnota li l-Montenegro żviluppa wkoll strateġiji settorjali fil-qasam tal-impjegi, il-politiki soċjali u d-drittijiet fundamentali li kkontribwew għall-operazzjonalizzazzjoni tal-prinċipji tal-ugwaljanza u l-projbizzjoni tad-diskriminazzjoni.

L-UE tilqa' l-fatt li permezz tal-adozzjoni tal-Liġi dwar il-Protettur tad-Drittijiet u l-Libertajiet tal-Bniedem, il-Montenegro għandu stabbilit uffiċċju tal-Ombudsperson li kapaċi jwettaq sħarriġ u rapporti indipendenti u jipprovdi assistenza indipendenti lill-vittmi tad-diskriminazzjoni, kif meħtieġ mill-acquis. L-UE tiegħu nota li l-istituzzjoni tal-Ombudsperson fil-Montenegro hija wkoll il-korp tal-ugwaljanza meħtieġ mill-acquis. Il-Kapitolu 23 jistabbilixxi aktar parametri referenzjarji għall-valutazzjoni tal-funzjonament tal-korp tal-ugwaljanza f'konformità mal-istandards tal-UE u dawk internazzjonali. L-UE tfakkar fil-ħtieġa li sad-data tal-adeżjoni jiġu żgurati riżorsi finanzjarji suffiċjenti għat-tishih tal-persunal.

Ugwaljanza bejn in-nisa u l-irġiel fl-impjiegi u fil-politika soċjali

L-UE tiegħu nota tal-adozzjoni tal-liġi l-ġdida dwar l-Ugwaljanza bejn il-Ġeneri f'Lulju 2026. L-UE tinnota li nkiseb aktar allinjament legali li jagħmel il-leġiżlazzjoni aktar konformi mal-acquis, b'mod partikolari fir-rigward tal-kwistjonijiet tal-ugwaljanza bejn il-ġeneri fl-impjiegi (id-Direttiva 2006/54/KE) u l-impjieg indipendenti (id-Direttiva 2010/41/UE), u tal-iskemi ta' sigurtà soċjali statutorji (id-Direttiva tal-Kunsill 79/7/KEE). L-UE tkegħgeġ lill-Montenegro jiżgura l-applikazzjoni effettiva ta' dawn id-dispożizzjonijiet, inkluż it-trattament ugwali fl-aċċess għall-impjiegi, il-protezzjoni soċjali u s-sigurtà soċjali. Il-Montenegro kompli jagħmel progress fl-allinjament leġiżlattiv fl-oqsma tal-bilanċ bejn ix-xogħol u l-ħajja privata u l-liv tal-ġenituri (id-Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill (UE) 2019/1158 li tħassar id-Direttiva tal-Kunsill 2010/18/UE), il-bilanċ bejn il-ġeneri fil-bordijiet tal-kumpaniji (id-Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill (UE) 2022/2381) u l-liv tal-maternità (id-Direttiva tal-Kunsill 92/85/KEE). L-UE tissottolinja l-importanza li dawn il-miżuri jiġu implimentati fil-prattika sabiex tiġi promossa l-kondiviżjoni ugwali tar-responsabbiltajiet tal-kura u l-parteciġazzjoni tan-nisa fis-suq tax-xogħol. L-UE tfakkar lill-Montenegro biex jallinja ruħu mal-acquis dwar it-trasparenza fil-pagi (id-Direttiva (UE) 2023/970) sad-data tal-adeżjoni.

L-UE tissottolinja l-ħtieġa li sad-data tal-adeżjoni jiġu żgurati kapacià amministrattiva suffiċjenti u riżorsi umani u finanzjarji suffiċjenti għall-implimentazzjoni tal-miżuri previsti.

L-UE tikkonkludi li bl-azzjonijiet meħuda fil-qasam tal-liġi tax-xogħol, is-saħħa u s-sigurtà fuq il-post tax-xogħol, id-djalogu soċjali, il-politika tal-impjiegi, il-miżuri simili għall-Fond Soċjali Ewropew, l-inklużjoni soċjali, il-protezzjoni soċjali, in-nondiskriminazzjoni fl-impjiegi u l-politika soċjali u l-ugwaljanza bejn in-nisa u l-irġiel fil-politika tal-impjiegi u dik soċjali, il-Montenegro jissodisfa r-rekwiżiti tat-tliet punti ta' riferiment tal-gheluq kif jinsabu fil-pożizzjoni komuni tal-UE (AD 29/16 CONF-ME 14).

* * *

Għaldaqstant, l-UE tinnota li, f'dan l-istadju, dan il-kapitolu ma jehtiegx aktar negozjati.

Il-monitoraġġ tal-progress fl-allinament mal-acquis tal-UE u fl-implimentazzjoni tiegħu ser ikompli matul in-negozjati. L-UE tissottolinja li ser tiddedika attenzjoni partikolari għall-monitoraġġ tal-kwistjonijiet speċifiċi kollha msemmija hawn fuq bil-ħsieb li tiżgura l-kapaċità amministrattiva tal-Montenegro, l-abbiltà tiegħu li jimplimenta u jinforza l-acquis f'dan il-kapitolu u t-tlestija tal-allinament legiżlattiv. Jehtieg li tingħata konsiderazzjoni partikolari lir-rabtiet bejn dan il-kapitolu u kapitoli oħrajn tan-negozjati. Valutazzjoni finali tal-konformità tal-legiżlazzjoni tal-Montenegro mal-acquis u tal-kapaċità implimentattiva tiegħu tista' ssir biss fi stadju aktar tard tan-negozjati. Minbarra l-informazzjoni kollha li l-UE tista' tehtieg għan-negozjati, u li għandha tiġi pprovduta lill-Konferenza, l-UE tistieden lill-Montenegro jipprovdi regolarment informazzjoni dettaljata bil-miktub lill-Kunsill ta' Stabilizzazzjoni u ta' Assoċjazzjoni dwar il-progress fl-implimentazzjoni tal-acquis u fit-tiżni tal-kapaċità amministrattiva tiegħu.

Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet kollha ta' hawn fuq, l-UE, jekk ikun mehtieg, ser terġa' lura għal dan il-kapitolu f'mument adatt.

L-UE tinnota li l-Montenegro, fil-pożizzjoni tiegħu ta' negozjar AD 7/16 CONF-ME 4 u l-addendum AD 60/26 CONF-ME 24 tagħha, jaċċetta l-acquis taht il-kapitolu 19 kif fis-seħh tad-29 ta' Lulju 2026. L-UE tinnota wkoll li l-Montenegro jiddikjara li ser ikompli l-proċess ta' allinament mal-acquis u li ser ikun lest jimplimentah sal-adeżjoni tiegħu mal-Unjoni Ewropea.

Barra minn hekk, l-UE tfakkar li jista' jkun hemm acquis ġdid bejn id-29 ta' Lulju 2026 u l-konklużjoni tan-negozjati.